

КЭЛЭР СЫЛ СОРУКТАРА СЭРГЭХТЭР

Ахсынньы 15 күнүгэр Егор Афанасьевич Борисов аан бастаан Республика Ил Дарханын быһымытынан Ил Түмэн Государственный Муунулар Анал этиититтэн отордо.

Кини сүрүннөөн быһаас уонна общество биир ээ үлэһитиннэрин соруктарыгар болжолотун уурда. Ол курдук, хардарыта элбиктэнэс үрдүктөөрүн, быһаас уорганнара аһаастык үлэһиттээхтэрин туһунан кээбэ ыһылаһары отордо.

Ил Дархан, бастаан туран, Аан дойдуга буола турар быһыы - майгы Россия инники сайдыытыгар Ил Түмэн хайысханы өссө күүһүрдүгүгэр күһөлүннүс үөскөтүлүн бэлэттээтэ. Биир үгүс холобурунан быһылыгы "Сибирь күһө" бырайыак үлэтин сардааныта буолар. Россия Улук Ил Түмэн регионун инники олус улахан политическай уонна экономическай суоталаах сайдыытын быһыынан туһунан дойдуга Президент В.В.Путин бу соторулаагыта этэн турар. Ил Дархан Саха сирэ бу быһааста бэлэтэ улахан сайдыыта быһаарар, стратегическай регион буоларын ыйда.

Егор Афанасьевич аһаан эрэр

сыл ситиһиннэрэр тохтоон, Арктика сылын түмүктэрин сыаналаата. Кини Сахабыт Республикатын Хотугу сытар улуустарын инники сайдыыларын улахан олук уурулуубутун, сыһаан бары хайыскаларга биир килиминик түспүүтэ барбытын ыйда. Россия Правительствота эмээ Арктика болжолотун уурун ээрэни үөрө бэлэттээтэ. Кэлэр сыл республикабытыгар Урбаш сыла, Россияда Литература сыла буоларынан, бу хайыскаларга үлэ-хамнас ураты болжолоту ыһаа-лаахтарын эттэ.

Ил Дархан олорор дыһынн тутууга этиитин олус собулуттэн. Республика тутууга ыһаан килбик килбиктэрэ кэлэр сылга өссө кимилээхтүк үлэһиттээхтэрин эттэ. Ол курдук, 2022 сылга дыһын республика сыл аайы 1 мөлүйүөн квадратнай метрээр олорор дыһын сорох килбиктэр килбиктэ тахсыа-таах.

Аһыгы юм биир соһо биирэммэт өрүтүн тус байы барыһын экирэтэн, араас сымыһа информация таргатыы буолар. Быһаас үлэтин соруйан наһаатан, көстүү наар биир эр өрүтүн дэлби күүрүкэтэн, килиннэтэн олорор суруулаһытар суох буолбастар. Ил Дархан иһитиннэрэр, көрүөрөр, сыһаан эйгэ дойдуга сайдыытыгар, общество уонна быһаас биир ээ үлэһиттэриннэр бэлэттээтэ. Кини бу ойбут - санаабыт улаахтын олохтуур хайыска ураты сэрэтээх сайдыытыгар туһулаан общественность күүһүн туһаарар этин киллэрдэ.

Егор Афанасьевич олохтоох байыны салайыны республика сайдыытын тэрээс буоларын ыйда. Оһон иһитиннэрэр улуус таһымыарын үлэһитиннэр депутаттары өссө болжолоту олохтоох килиннэттэр улаахтарын элбиктэ таа дыһын сэрэтээхтэ тустаах. Таа хайыскабытын эйгэттэр тохтоон, таа сирэ биир килиминик сайдыытын хаһачыйы бэлэттээн түспүнн эттэ. Таа хайыскабытын биир ээ ураты

EGORBORISOV.RU сайтан ыһылыһын.

болжолоту ыһылаан, кээбэ оторууга уустуруулуубаа, сайдыахтарын ыйда. Маны таһынан Ил Дархан эр кичагыта хайыскабытын эйгэттэр олус доһуннаахтык сыһаан үлэһит эрлэриннэр холобурунан аһаастык сэрэттэриннэр ыһылаан сатаама. Оһон эһил эр фермертэр тэрлэ-лииттэриннэр государство болжолоту улахан буолара эрлэ-лэр.

Ил Дархан соруктара хардарыта элбиктэнэс улааһытыгар туһулаахтык олус

соһоох. Юм ирдэһиэ олук. Сайдыытүмүкүтүн таһаар, түмүкү биир ээ үлэһиттэн, хардарыта көмөлөһүтүн таһаар. Ил Дархан түмүкэ маһыны элбиктэ олус суоталаах: "Ыһытын үгүс дыһон байы эр иһиттэр, байы эр туһулар үлэһиттэр-хамсааһылар. Ити кээбэ суох дыһаа. Сайдылаах, бигэ турустаах республикага олоруохтун биир буолаһытына, ойбутун - санаабытын сэртээх хайыскага уарылаах тустаахтык".

Афанасий ЗАХАРОВ

Нэһиликтэн соһун

«МИН САҢА ДЭРИЭБИНЭМ»

Ахсынньы 13 күнүгэр Чыаппараҕа социальный сайдыытыгар туһулаахтык «Мин саҥа дэриэбинэм» дэриэбинэ олус таһымаахтык тэриһтэн ыһылаһа.

Форум сүрүн сыһыанан иһитиннэрэр үлэһиттэр-хамсааһытар кэлэр өтүгэр тэриһтэр уонна общественнай хамсааһынар саҥа бырайыактарын дүүһүһүн буолла. Барыта 15 бырайыак араас хайыскага туһулаан көрүлүнэ. Бары бырайыактар маһыһыттар даһаны, олохтоохтор даһаны улахан сэрэттэриннэр ыһылаар. Форум ыһылаһытын сүрүн торуктун Алаһар иһитиннэрэр «ТҮӨЛБЭ» дэриэбинэ СО НКО (социально-ориентированная некоммерческая организация) тэриһтэри килиннэттэри сатауун ыһылаа буолла. Бу улахан иһитиннэрэр бары күүһүн түмэр, муһуһаабы Чурапчы улуунун Обществоннай Сөбүтүн биир тутуах килиннэр Экспертина Иванюна Попова иһиттэн-сараалан ыһыта. Ээр килиннэр быһаанаахтык, систэмэлээхтик ыһаан общественнай үлэтин аһаан иһитиннэрэр эр буолбаста, республикага килбик сэртин бэлэттэриннэр холобур буолуон соһ.

Бу форум ыһылаһытынан Саха сирин тутуахтарынан түмүкүтүн генеральной дэриэктэрэ, Саха сирин

Аһаарын түмүкүтүн ("Лига Отцов") председатели Айхал Габдуллаев, Аан дойдугаабы чөл олук академиятын аһаастыга, педагогическай наука килиннэттэ, «Стимул» скандинавскай хаа-мы кулуубун салайааччыта, общественнай уонна политическай деятель Матей Лыткин, республикатаабы «Далбар Хотун» сурунаал редактора Галина Полусоева, «Олох» сурунаал редактора Петр Полускин, Чурапчы улуунун Обществоннай Сөбүтүн председатели солбуйааччы Егор Савин буолулар. Килиннэр, бастаан туран, даһылаахтары иһтэн, килбиктэриннэр килиннэттэр. Ыһылаһыгар форум түмүкүтүн, Алаһар иһитиннэрэр инники сайдыытын үрдүктүк сыаналаһылар. Нэһиликтэн иннин дэриэбинэ эрлэһтэри хардылаан, биир ээ түмээн үлэһит - хамсыы олорору бэлэттэриннэр.

Ыһылаһыгар биир дойдугаахтык Матей Лыткин чөл олуктоо, скандинавскай хаа-мы килбиктэриннэр иһитиннэрэн олорбута олохтоохтор сэрэттэриннэр ыһылаһа. Оһон Алаһарга хаа-дылаах хаа-мы биир улахан кулууба тэриһтэрэр эрлэ улахан. Матей Иванович бырайыак суруйууттар элбик сүбэттэри биһирэ, СО НКО тэриһтэри нэһиликтэр олохторугар олус улахан суоталааһын ыйда.

Форум култуурунай хаа-чыһылаа суох барыта, улуус бүтүннүгэ килбик туттар Чыаппараҕа эр дэриэбинэ норуотунай хора, бэлэттэриннэр хорһа, «Утум» уонна «Дүөсэ» ырыа ансамблытара тэрлэһииннэр килбиктэриннэр. Кыһылаахтар Чыаппара пиминн иһитиннэрэн сүрэттэриннэр ууран, форуму түмүктэриннэр, олус истиннэр, ураты сатаах буолла.

Түмүкүтүн ээр буоллаах, Алаһар дыһо биир сатаанан салайтаран, торообут иһитиннэрэн чэририн сайдыытыгар, ыһаастаах дыһун килбиктэриннэр буолуларын туһулар үлэтин өссө килбиктэриннэр тэриһтэр, туһулаах Граннарга килбиктэн, дойдубут социальнай, экономикай, култуурунай, спортивнай олохун тутуһаахтык дэриэбинэ эрлэһтэриннэр, килбик быһааны ыһылаһылар.

Олохтоохтор ыһаа аһаны, таһыла күннэр аһаастылаа, таа сирин олохун өйбөтөн, нэһиликтэ ыһылаһы тэрлэһииннэр өйбөн килбик ыһылаһыгар маһыһылар. Нэһиликтэ баһылаа Нургул Петрович Попов дыһун түмэр дыһура бу форум тэрлэһииннэр бэлэттэһэ. Дыһо - сэрэттэ олус өйүүрүн көрүлүнэ, оһон аһаардар үгүс дыһаалара, дойдун холобураа элбик туруулар эрлэһтэ.

"СО" көрр.

Спорт

УОЛАТТАРЫТ СИТИИИЛЭРЭ

Улуустун оһуулаһарын иһитиннэрэр бокс араас таһымаах турнирдарыгар килиннэттэр, үгүс ситиһиһтэриннэр.

Ол курдук, ситиһиһ 25-29 күннэригэр ХИФУ ректорын биирлэһиһ иһин аһаас чемпионнаа 52 кг Никитай Дыткин 1-кы миһэтэ, Алексей Флегонтов 2-с миһэтэ, 56 кг Александр Макаров 3-с миһэтэ буолбуттар.

Ситиһиһ 28-30 күннэригэр Горнай улуунун бокс федерациятын бэрэстээтэһэ, Россия үгүһээк тутуаһыта В.В. Нарков 55 саһыгар аһаан ыһылаһыт биирлэһтэн бастыһы иһин килбиктэһэ 30 кг Михаил Лыткин 2-с миһэтэ, 34 кг Ян Луккин 3-с миһэтэ, 38 кг Виталий Яковлев 3-с миһэтэ, 40 кг Андрей Романов 3-с миһэтэ, 48 кг Дмитрий Еврафов 3-с миһэтэ.

Ситиһиһ 26-30 күннэригэр Хабаровскай кураһт мөриин кубоһа Бүтүн Россиятаабы "Б" килиннэттэр турнирта 91 кг Юһа Альберт Романов 3-с миһэтэни ыһта.

Ахсынньы 3-6 күннэригэр улуустун биир бастаах төһөһтөһ Александр Иванович Федотов көрүһиһтэр аһаас республикатаабы турнирта 43 кг Руслан Осипов 1-кы миһэтэ, 54 кг Аһааһа Дыткин 2-с миһэтэ, 56 кг Егор Андреев 3-с миһэтэ.

Ахсынньы 4-7 күннэригэр Алаһа оройуһун саһылаһан тутуулаа суох биирлэһтэн бастыһы иһин аһаас килбиктэһэ 30 кг Константин Софронюв 1-кы миһэтэ, 32 кг Ян Луккин 1-кы миһэтэ, 57 кг Барзэн Дыткин 1-кы миһэтэ, 62 кг Евгений Дыткин 1-кы миһэтэ, 48 кг Дмитрий Еврафов 2-с миһэтэ, 52 кг Владислав Кузьмин 3-с миһэтэ, 57 кг Леонид Харитонов 3-с миһэтэ.

Уһаастаа өссө да үрдүктэн үрдүк ситиһиһтэри, оһон көһүһтэһтэ эрлэһтэр тренериһтэр үлэһит таһыма маһы көрүлүннэр, маһылаах буолу-окун!

Семен ЖЕНДРИНСКИЙ.

САНА СОКУОН КӨРҮЛЛЭ ТУРАР

Улуустаагы социальнык көмүскөлүүк
булуутун управлениетин үлгүн сүрүн
хайыскаатынан РФ уюна СР
сокуоннарылар олжурин, социальнык
социальный көмүскөлүнөн хааччылын
булар. Управление Саха Республикатын
Үлгү уюна социальный сайдыыга
министретибизин ийинин үлгүн.
Моней үт-хамисе уюна эини сокуонга
кайриктээх улалыйылар туустарынан
улусууг социальный хараптада управле-
ниетин начальнига Л.В.Тосукаева
билгиллери:

—Ахисынны ий сангалтар Дюкунсай куоракка социальнай эйгэ үлэһинҥиригэр улахан коллектив тэрийиннэ. Маныа кэлиһсэнэн, эбэ социальнай онго хааччысыбытан уратыны боскуруһугар улахан болжомтоһу уурдулар. СР үлэһэ уоһна социальнай сайдыыга министириин собууһунчуга О.Ванкурова тэрийгэ, маны ситиһэр сылтан билиһини кэмгэ сокуонга уларытыылар көрдүө сыдыаһар. Билиги республикабытыгар 2018 сылга дьорди үлэһириннэни социальнай олохон хааччылааы систематини көпчүлүккэни быарыага онотулуунна. 442-с №-лукк Федеральнай сокуонга онотуран, билиги республикабытыгар „Об основах социального развития“ сокуон алохко киирдэһүө тэлөбүрдээх онго элбэһээх. Халобур, билиһин билиги алохко ырахан ситуациһага түбөһүгэ дьонго көмөһу өнөрүр эйгэ буолуһаһында, бу сокуонун

[illegible]

Бу сана союгу, дингиз, 2015 сая тохсунгуу тутан киирбэтээ. Ол эрэн бичигтэ камыт бачаа өтүүн бэлэм сукут диги бааһытээ амаа, Оёон да үөрэтэн, кэтээн көрөбүт айтк. Оёон сый бастаан агартан союгу олтоо киирэрбиз бэлэмнени түһүбүн курук оёорбүт диги правительствода эни киирбисилибит. Бичигтэ туругунан Ил Түмэнгиз ааһыла сыллар.

Социальной-бытовой, социальной-медицинской, социальной-психологической, социальной-базар функционизатор. Быттан турар, машина барыштар тус-туста тариф отогондуларга багыт. Социальный өнө уюмсайыштар үс берүүлүк арасындагыш даярды көмөкү отогору,

[illegible]

Уулсайныг, бу сана сохон олохыг харгын сүх кнэрэгнэр, эгэн аһаргыгм куулук, чинчийн, үрэгэн көрүү, элбэи суугаһынгарыгмыгм, джон солтоохтук башыгарыгм уюу үдэ башыгынхтук.

Огноо үндснээс тубулан эгэр бусгагсхаа Чуралчиабыл уулуудтар 2014 оны алтаннаа 1 күнүгсөө турутуун управленисха 8892 кэби учуокс турар, мантан арвас көрүнгсх чэчлэпигсн тубансчылта—4680.

Тийг сирлээр алорор аялга көмө
быһылын 2012 сыла сага социальнай
программа көрүлсэ, дын социальнай
контракт түлэрсөр буолбуттара. Быһыл 7
мөлүүһөн ордуқ үй көрүлсүн 66 киһи

социальный контрагентизм туһана. Маны
таһынан тыл ботэрээнэрин дыһыгар
прөмүөнүсэр көмө быһыытынан барыстар убу
буһуу 15 ботэрээн ыһа.

Коммуналь көмөргө чыңалмай дон донор-
ринер киниге иттигини келтирилээр
үксөтө. Биниги управленкибыт мана эню
көмөлүлөрүн, баңар, сорок дон бийгиз
бушуб. Ол курдук, СР Прхителстволан
дыһалынан кыра дохоттаах ыһы
аалдырыстаах государственной көмө
быхылынан улусупут 70-тан тахса манаар
көмүлүдө.

Соготок, үкүктөр чугас дыноо-сартты суук хаалдыгы кырдыаастары көрүү-истиби кынамнылыах сыйлыаны эрэйбэр. Манаык кырдыаастары, инбэлениггери көрүүт-истиби ылыбат дынопто ыйга ортогуан 18 241 сак пособие көрүлүз. Холбоур, республикада ондук 50 ыал баар буолабына, биһис улуусунугар 3 ыал дуолабар түһөрсөн кырдыааста дыноу көрөн олоролор.

[illegible]

Бу курдук, араас көмөнү бийикти
управленисбыт күнүтө озорор, бийикти
үлүмүттөргөбт дьон туһугар кыһаллаһар,
киинигэр кыһалгаларын кыччатарга
сыраллаһалар.

Наталья ПУХОВА

Үөрэх-ийтнн

ААҢҢЫ, БИЛИИ САҢЫЛЛАР СИРЭ – БИБЛИОТЕКА

оскуола библиотекатын нэдиэлэтэ оскуолаларынан барыытын туһунан

Оскулна – оро бастаан аяларты
үрөттөр, аялдарына сыктар, сайлар,
нэгэ эйгээр кынар тарттылган
булар. Аялдын не хоһоно уонна
халыастыгы сайдарылар оскулна
уонна оскулна билимтесилэри ула-
хын сүтүгүнэ ылаһаар.

Библиотек үзүүлэлтүүгээр 21
оскуулар 22 библиотекээр үзэллэр.
Агаарын цахилгаан утас ташааны
фондын хамтаар, хэрэглээний
үзүү оруулсан үзүү ньтайлар. Агаарын
цахилгаан оскуун алектоний
кавалютаар, сайнхна буюу
Толуу үзүүлэлтүүгээр
хэрэглээний буюу сүүл
буюу. Кавалюта үзүүлэлтүүгээр
оскууларга үзүүлэлтүүгээр
буюуны үзүүлэлтүүгээр үзүүлэлтүүгээр
хэрэглээний тухай (төл. сол): 2012
с. – 4006; 2013 с. – 3805; 2014 с. – 3890.
Уг үзүүлэлтүүгээр федеральтай
буюу республикаарга үзүүлэлтүүгээр
буюуны үзүүлэлтүүгээр.

Осуула библиотечкаларына кыргыздын сыйратылыгы, азыгына уюлган үтсөз сана инновационнай технологиялары калыптанып утуменап үлгүн ыгытылар. Он курук, мешаны тузанын библиотечнай уруктары ыгытылар, быыстаткалары, ырытылылары тэрийталар, аракталымнап азыгыларга оюлору бэлэмизин кытынарашар. Үтсөз буудурут интернет-информациаларга, библиотечнай олимпиадалар, азыгы фестивалылар оюлор кохтоохтук кытылар. Үтсөз управленемента улуустары ою библиотечнай калта (Е.Г. Гуляева) II сылдыш кэрсинизин азыгы фестивалын тэрийин ыгытылар. Тимизиз компютер презентациалар, буктрейлер, айымнаыларын индустриин, мултифильм, веб-сайт оюрутулур курукталар.

2013-2014 үзәткүсә әһәҗәтә
тәһәҗәтә чәһәҗәтә һәһәҗәтә
«Бастың оқуға библіотекәгә» күеи-
курса 15 оқуға кәһәҗәтә
С.А. Новгорова ағынан Чуратча
оқуштың, Г.Д. Протопоповна
ағынан Аляксә оқушатын, С.К.
Минаров ағынан улуғтаңы
пәһәҗәтә библіотекәләри

Кышкык кылаарынан элчатымыстыра,
С.А. Новоросков алынып Чурагын
оскуоташып Информационный-биб-
лиотечный элчанын сибидисеуло Л.Р.
Татарнинова республика «Бастыне
оскула- педого-библиотечка-2014»
куонорубутар уон финалист ийизэр
кылаар, «Ийнисевиин в библиотечном
деле» номинацияны ылары
сигиригэ.

Бу сый атылганы 27 күнүтөн садалаан, ооксула библнотеканын ишисиге улуустугтар ыгылынып. Ооксуларга араас сакстах ойдор аараларыгар электроннай ыгылыныгы оортуу уонна таргатып, сүүххөргөннөй «Мой читающий класс» фотокуонкуру, «История одной книги» компүүтөр презентацията, «Моя профессия» библнотекары ишис туһайын босотууруктар, «Школьные библиотеки читают» кылаас чакастар, «Юзари книгу школе» акция ыгытылара ыгылыбыгыта. Окуу татыан улуустары үөрөх утратыкка Тимофей Сметанига аарылах он-лайн викторина ыгыта аарылах библнотекаларга блокуконкурумну биллере.

Тимурей Сметанин одоор уонна айар үлэтигэр анализтэк он-лайн викторинада 15 оскууштан 5-7 кылас 90 оҕо катыһа. Арыллыах оскууштан үөрөн сөччигэр бастаһылар, кыласы - С.А. Новгородов дьаһыан Чурапчы оскууһа, үгүсэ - Толой орто оскууһа буолулар. Маныах чаг, он-лайн викторинадага бодол интернет ситимигэр киирэн семестры тутуһарга, быһа көмүһүтүргэ хоруйа таба киллэрүгү үөрэнсүлэр. Хоруйулар бөрүлүһүн арастан тыйдыһылар, эбэтэр чоҥуурулар көрүһүргэ араасаллар. Бу викторина түмүгүн үөрэн управлениенин сайтыгар көрүөхсэ.

Блог хуинуруула дараачылары
 эссе алыты медиа ситим нонү
 алуула чугалылары акактэрипила.
 Блог — (инт. тыл) интернет-судунал,
 интернет күнүк дон судулашах,
 блогтус алулашах басылгон сол күнү

суруйуулары (постара) тахсалар уюна, олу атып дьон кирири ырылалар. Билигин кымыз буюгоскула библиотеканыгар орлук пазыткыч, аудармаларга айыммала болгоруни саваларын суруйуларын синишкелетин, айыммала, тикмез, кэркелетин уюлуктукко сол.

Оскудаларга барып үлгөн сырытканча, араас саастаак оюнорго андууларга элекстроннай ылыныгы Хатыны, Халар, Хайхасгы, Мырына оскудалара оморбуттар. Оскудаларга ово халымылар, сунналылар суруйтарыны тэриби мыттынар. «Чуоранчыктын доторду булуусу»: библиотекнай урук (ЧРОСИО), "Чуоранчык" атыстай, «Ксюмэ доторду» баястлика (Хатыны), «Ксюмэ халыагынын баярдыгы» библиотекска, сылтаны үлгөн сырытканча уонга «Ксюмэ халыа рекомита (Алар), ово сурутуун кунсуруна (С.А. Нова ордос атынан Чурагы оскудала), сурутууну проматандалааһын (Болото), улуускагы почтаны халыа үлгөн (И.М. Павлов атынан Чурагы оскудала), Дирингэ, Телойга, Халарга ылытыллылар. Хайхаскага тараттыртэ «Слово ойгэ» историна түмүтүн Фениксатар дыа кэргэнэ «Ксюмэ халыака сурутуу болотон боска.

Одигор «Чуоригчын», «Хашин» сурунааларта, «Кэскин», «Бэгэм бул» хаймака суруйгчдыг.

«Полярни каныу шалар» акция. Бу акцияда ким барыга кыттыра тапкучулукта. Боттонодо оро кыттыла (сиз Зарониев И.Т.) курак тарийи 52 (5-11 кл) кыттыла, 100 кыттыла хомдулун. Халыгыла 102 кыттыла, Талейго – 86 кыттыла, Степановтар (56), Лаврентьевтар (12) кыттыла курагггггг кыттыла, Кизиларга – 38 кыттыла, Аларга – 50 кыттыла, Бакыла – 56, Хайахыны – 64, Ошдулунга – 86.

Алын кышас обонорутар «Мой инновационный класс» фотоконкурс тус оculosаларына кытылган.

Утасан Күүнэг «Мин дызм биб
лиотека» презентаций уонна «Мин
собоулур кинигэм» өйөөн суруйуу
куонкурстарын тэрийэн ыһтылар.

«История одной книги»
компьютерный презентация
книголюбителей ослеп козлом
вспышка вспышка

Питииведэ Дюан Роулинг «Гарри Поттер», Айхасенне «Ургурдэс кэм үргүстэрэ», Дэвэ Рональд Руэл Толкиен «Хоббит, илэ Вулл и Обранто», «Кыһыл кинигэ», Карен Блюменталь «Стив Джобс: Человек, который думал иначе» айымньыларынан 8-10 кылаас оқослору кытынылыр. Кытылыа Н.Н.Хосов «Приключения Незнайки и его друзей», Эдуард Успенский «Красная шапка, черная простыня и зеленые пальцы», Хадвард М.Ю. Дармонтон «Борошино», Мугудайга 5-8 кылаас 50 оёото аахпыт оюнатыр камусуоттук, Тэюйга 16 оёото «Кинигэ рекламалыгар» кытынылыр.

Атадагга А. Гайдар «Чук и Гек»,
Г. Сметанин «Втор Чезари», С. Кожков
«Я на солнышке лежу» айымныкы-
нын индигенеринин, аймаккынын
көрөрүштүр. С.А. Новгородов айма-
нын Чуралчы оскулатылар
«Волшебник подземного города»
Мышкы-көтөтөлү», «Снежная короле-
на», «Том Сойер», «Хоббит», «О ли-
тературе», «Сумерки» саңа.
«Волшебник Изумрудного города»
кыялы-көтөтөлүнүн
аймаккымыттар. Тейогго Азма
Ачылытын «Коммунизм үрүтүзгө»,
«Пери Диксон - похититель мон-
етий», С.С. Яковлев - Эрилик
Эристин айымныкыра. Бексы М.
О. Лермонтов айымныкынын,
«Золушница Юшн Ивлиев
«Присвоения кидунн Вакс».

[illegible]

– мин үлүс субоһиты» (Боллонод, «Адыанг – адыри билиг», «Кинигэ олоһута», «История кинигэ» (Хатыла), о.д. 1-11 кыластары дьыа кылаас чыастары ыһтыһыны-
дыт.

«Моя профессия — библиотекарь» бәснәтлән Хатылыга Библиотека бәтәрсән үлһәлз Марыя Петровна Иустинюваны уснәз нәһиәтәк Библиотекара З.Д.Федорованы, Халырга Аммәдә Мырылазә нәһиәтәк Библиотекасын кытта, И. М. Павлов атынан Чурашчы оскулага Киннәзмәлт Библиотечнай ситими кытта отордулар. Дирмәлт презентация уруок, Алабәргә, С.А. Новогородн атынан Чурашчы оскулашлар, Кытаанакха, Арышлакха оскула Библиотекашларә бойаларә тәрийән кытылар.

Торонгүккэ анализлах
электроннай быысталаалары
оноруута уонна тардаһыга Чурапчы
интернет-оскулатын «Дьомкоргөн
психологията», «Үтүө холобур
онгостон», «Чөл туруктаах буолуу
туһунан» уолда библиотекка сайтылар
бэлэмнэммит уонна Хатыллы
оскуолла «Ийипи — дьомкоргөн
сажалар» мипырыяалларын, С.А.
Новгородов аатынан Чурапчы оску-
латын кылаас салааһан-чыларын
куонкуруһун, Алаңар орто
оскулатын «Оҕо» киһигини тилиһи
буһуһун, Хайадыт «Искусство быть
родителем» электроннай
быысталаатын аагыахха сол.

Ити курдук, оскунга
библиотеканын нэизмэнтэ тэнийб
уһаата, ыһтыһыбыгт дэһиһилэртэ
кордоххо, үтүстэртэ оскунга охотун
арыаһа барыта хабылган, учууһу-
лар, кыһас сийиһэһчылэра, оскунга
салалталара ойбулуһах курэххор
үтэ көхтөөсүгүк барда. Бары
аһаһчыһарбыттар аһаһыһа дээр
оһоһотон соргуһах буһаларыттар
баһарабыт.

Мария АРТЕМЬЕВА,
үөрөх саялагтын мөдөнхөсний
сэвнээлүүн,
СР үөрэмийн туйуун.

Санаагийн этэбин

Ама, астынныбыт

Кылатас, судургу, ол эрэри бары хайысханы хабан, бэрт дьонуннаах иһитиннэри буолла. Сөбүлээтибит. Училище туһунан кэпсэтинни кэпсэтинни сана тахсыбыт кинигэ сүрэхтэннинни кини библиотека дириэктэрэ В.А. Платонова тэрийдэ. Улууе баһылыга А.Т. Ноговицын үбүлүйгэ кытта кэлбит Чурапчы выпускниктарыгар — 7 кэпсэксэ "Чурапчы улууһун сайдыытыгар кылаатын иһин" дигэ 3-с степеннээх анал бэлэстэри түөстэригэр илгиттэттэ.

Үөрүүдэх минитин юнииттэн "Синири" оотолобуойга олорон түмүктэтибит. Хас биридин выпускникка суверендары, кинигэлэри таһынан, тыа хаһаайыстыбатын кооперативын онгортон таһаарбыт бородууксуйатыттан түгэсттибит. Үөрдүбүт, астынныбыт. Улууе баһылыгар А.Т. Ноговицын, үөрэх управлениетын начальнигар Т.В. Павлова, үбүлүй хамылыһыатын бэрэссэдээтлэ В.В. Гуляева, кинигэни онгортон таһаардылар, үбүлүйгэ тэрийбэт-тэргэ Н.И. Дычковскийга, Е.С. Лукинага, С.Г. Старостинга, Е.Н. Егоровага барка махталытын, баһылыбытын этэбит, таһаарылаах үлэни баһарабыт.

И.М. ПАВЛОВ

Быйыл Чурапчыгаа педучилище төрүттэмнэгэ 80 сылын (1934 с.) туолла. Бийиги училищегэ үөрэммит, илгэ ыларбытыгар "кынат үүнүрүмүн" учууталлар, үбүлүйгэ 80 сыла бэлэстэригэ санаһыбыт. Учуутал дигэ чорбочу суолтаах илгэ. Хаһык даһаны: таһаарылыа, хаһыкыкыт, быраас, инженер, үрдүкэйгэ тойогторо — оскуола боруотун атылаабатыа, кылаас бири парататыгар тэбис-тэпсэ кэксэлэһэ оһорботох кини дигэ бука суоҕа буолуо.

ЧПУ бу кыраакый, ыраас, коно хонууга аһыларгыгар Н.Д. Субуруускай олуе улахан суолтаны ылытыгар махтаньахтаахпыт.

Бири күн болдьохон баран, улууе баһылыга А.Т. Ноговицын кытары киирэн корустубут. Корсүбүтүгэ үөрэх управлениетын начальнига Т.В. Павлова кытына. Кэпсэтинни, сүбэлэрини, сөпсөһүү — бири тылы булан баһаарылына. Андрей Тимофеевич кинигэ таһааргыгар, үбүлүй күнүн сэттинни ийга туруорарга, улууе хамылыһыатын тэрийэр туһунан бигэ тылы этэн, билигини олус үөртэ. Бу маһыһыг үөрүүбүт буолбута.

Иккис үөрүүбүт кинигэ тахсытыгар этэ. Кылатас кэм иһигэр физкультурунай институт типографията бириэстэтигэр туһуна, дьонун кинигэни бэлэстэтибит.

Типография дириэктэрэ А.С. Слепцова, бэлэст үлэһиттэргэ, музей салаһаһчыта Е.И. Егорова быраһыһынык оһорбүдүлэрин аахсыбакка туран, үлэһиттэригэр бэлэстэтигин баһарабын. Екатерина Иннокентьевна олус да элбэх, сөһүтөһү выпускниктар хаартыскаларын

булан хомуйтаабыт, ол эрэн 600-тэн тахса кини бары хаартыскаларын булар олус ыарахан, уустук, онон киирбэтэх дьон аймахтара, ону бука дигэ бэрэ өйдүүлэр ини дигэ эрэл санаалаахпыт.

"Саһа олох" хаһыакка ЧПУ туһунан ахтыһылар тиһигин быһаакка тахсан, сырдатты балачка кэпсэтик барда.

Үбүлүй күн сэттинни 25-гэр сарсыарда 9 чаастан УНО-да мустуубут саһалана. Оскуолагарынан тарбаһа, оһолору кытары корсүһөн, сорох оһолуларга үөрэнэһиттэр дакылааттарын иһиттибит. Бэлэстэрини санааларын эттибит, сүбэ-ама бириэстэ.

Күнүс 14 чаастан дыһалта аһаҕай саһытыгар мустан минитинэтибит. Выпускниктар аһыахтар, кылаан кэлбэт-тэктэр С.Г. Старостин барылаан аахыһыһа, 80-ча кини муштубт курдук. Таһаарылар делегациянан кэлэн кытыһылар. Гаһит Калрин билигин суох, училище выпускнига ийэтин кэпсэстэн, туох бири түбүгүн быраһан туран, кэлэн кытыһыга кэксэһэр.

Дакылааты үбүлүй хамылыһыатын бэрэссэдээтлэ В.В. Гуляев онгордо.

К. в. м. м. м.

Муниципальное образование «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) **РАСПОРЯЖЕНИЕ**

от 15 декабря 2014 г. № 2281

Об особом режиме контроля за работой объектов жизнеобеспечения и обеспечению пожарной безопасности в период празднования Нового года на территории Чурапчинского улуса

На основании решения КЧС МО «Чурапчинский улус (район)» от 15 декабря 2014 года №21 и по исполнению решения КЧС Правительств Республики Саха (Якутия) № 19 от 12.12.2014 года «О дополнительных мерах по обеспечению пожарной безопасности и предупреждению чрезвычайных ситуаций в период проведения новогодних праздников на территории Республики Саха (Якутия)» и целях недопущения пожаров с крупным материальным ущербом и гибелью людей, угрозы возникновения ЧС в сфере ЖКХ и энергоснабжения в период новогодних праздников распорядился:

1. Рекомендовать главам муниципальных образований населения в период проведения новогодних мероприятий:
 - 1.1. провести заседания КЧС по вопросу подготовки к праздничным мероприятиям, в срок до 20 декабря 2014 года принять организационно-распорядительные документы и представить в КЧС МО «Чурапчинский улус (район)»;
 - 1.2. В срок до 20 декабря 2014 года решить вопрос погашения кредиторской задолженности за полученные услуги электричества и теплоэнергии;
 - 1.3. С 31 декабря 2014 года по 11 января 2015 года организовать круглосуточное дежурство из числа специалистов администрации, руководителей организаций, добровольных пожарных команд, добровольных народных дружин, закрепить ответственных лиц за объектами жизнеобеспечения, предусмотреть схему оповещения и вызова в случаях необходимости ответственных работников и аварийно-восстановительных бригад;
 - 1.4. С 31 декабря 2014 года по 11 января 2015 года совместно с представителями полиции, ОНД и Чурапчинского филиала ГУП ЖКХ организовать проведение оперативных проверок объектов теплоснабжения в части соблюдения требований пожарной безопасности, технологического режима и трудовой дисциплины;
 - 1.5. В срок до 21 декабря 2014 года создать оперативные штабы по контролю их управления, привести в исправное состояние автоматизированную технику, привлекаемую на тушение пожара, в соответствии с планом привлечения сил и средств на тушение пожара в муниципальных образованиях;
 - 1.6. Предусмотреть в бюджете населения на 2015 год не менее 3% из общего объема средств бюджета на ликвидацию последствий ЧС, ППБ и ГО;
 - 1.7. Оказать содействие на своих территориях надзорным органам в проведении проверок противопожарного состояния частного жилого сектора;
 - 1.8. В случае обрыва линии электроэнергетики оказать содействие выделению техники по заявкам Чурапчинской РЭС;
 - 1.9. В местах массовых гуляний выделить площадки для использования (закупки) пиротехнических изделий;
 - 1.10. Не допускать проведения праздничных новогодних мероприятий на объекте - о нарушении правил пожарной безопасности, а также с организацией питания детей блинами домашнего приготовления в образовательных учреждениях и в детских садах;
 - 1.11. Предусмотреть комплекс организационных мероприятий при росте заболеваемости ОРВИ и гриппом.

2. Рекомендовать руководителям организаций, предприятий и учреждений независимо от форм собственности в период новогодних мероприятий с 31 декабря 2014 года по 11 января 2015 года:

- 2.1. Организовать круглосуточное дежурство ответственных работников для ежедневного контроля за подведомственными объектами и в срок до 20 декабря 2014 года принять распорядительные документы по обеспечению пожарной безопасности на подведомственных объектах и представить КЧС МО «Чурапчинский улус (район)»;
 - 2.2. Закрепить ответственных лиц за объектами жизнеобеспечения, предусмотреть четкую схему оповещения и вызова в случаях необходимости ответственных работников и аварийно-восстановительных бригад;
 - 2.3. Обеспечить наличие и исправность средств тушения пожара, систем оповещения людей, телефонной или радиосвязи на подведомственных объектах;
 - 2.4. В срок до 20 декабря 2014 года согласовать с органом государственного пожарного надзора места установки новогодних елок;
 - 2.5. Обеспечить готовность сил и средств к ликвидации возможных ситуаций;
 - 2.6. Обеспечить полную ежедневную работоспособность пожарных возмозов на своих объектах;
 - 2.7. Организовать выполнение требований пожарной безопасности персоналом, провести инструктаж и в период с 31 декабря 2014 года по 11 января 2015 года количество дежурного персонала в ночное время довести до требуемого для обеспечения безопасной и быстрой эвакуации при возможных чрезвычайных ситуациях объектов с круглосуточным пребыванием людей;
3. Рекомендовать начальнику ОНД Чурапчинского района майору внутренней службы С.Д. Карагану:
- 3.1. В срок до 21 декабря 2014 года завершить проверки противопожарного состояния мест проведения новогодних и рождественских мероприятий;
 - 3.2. Провести противопожарные инструктажи с должностными лицами объектов, ответственными за проведение массовых мероприятий;
 - 3.3. Совместно с Распорядителем и полицией принять исчерпывающие меры по обеспечению

случаев производства, хранения и реализации пиротехнической продукции, электрических приборов без соответствующих сертификатов, а также применения их в местах, не предназначенных для этих целей.

3.4. Усилить работу в средствах массовой информации по информированию населения о мерах пожарной безопасности при устройстве новогодних елок, использовании электрических приборов, а также при применении пиротехнических изделий;

4. Чурапчинский филиал ГУП «ЖКХ РС(Я)» (Е.Н. Савини):

- 4.1. Обеспечить готовность, сил и средств в зимний период к реагированию на ЧС, аварийных бригад к устранению аварий на объектах теплоснабжения во время новогодних праздников;
- 4.2. Совместно с ООО «Сахаэнергосервис» (Р.В. Ушницкий) организовать ежеквартальный заезд котельного топлива (угля, сырой нефти) до 15 января 2015 года;
- 4.3. Обеспечить исправность аварийных дизельных станций и запас ГСМ.

5. Чурапчинский РЭС (В.Ф. Барашков):

Обеспечить готовность, сил и средств в зимний период к реагированию на ЧС, аварийных бригад к устранению аварий на объектах электроснабжения во время новогодних праздников.

6. Рекомендовать вр.и.о. начальника ОМВД России по Чурапчинскому району (К.А. Андреев) в период с 31 декабря 2014 года по 11 января 2015 года:

- 1.2. Организовать дежурство в местах проведения праздничных мероприятий, провести рейсы по местам проживания неблагополучных семей и лиц, состоящих на учете в ОВД;
- 1.2. Организовать с представителями Чурапчинского филиала ГУП ЖКХ «проведения оперативных проверок объектов тепло и энергоснабжения в части соблюдения требований пожарной безопасности, технологического режима и трудовой дисциплины»;

7. Руководителям организаций и предприятий имеющих ведомственные котельные хозяйства независимо от формы собственности обеспечить оперативную перевозку топлива до 11 января 2015 года и в срок до 20 декабря 2014 года привести в рабочее состояние аварийных дизельных станций;

7.1. ОПС УМПС «Почта России» в срок до 30 декабря 2014 года приобрести аварийную дизельную станцию в ведомственной котельной;

1.2. Председателю «Марьяинское» ПО (Г.В. Смирнов) приобрести дизельные станции для обеспечения питания, в случае отключения электроэнергии;

8. Филиал Службы телеком ОАО Росстелеком ЛПЦ-33 и с. Чурапча (С.Д. Васильева):

Обеспечить бесперебойную работу сетей АТС и участков на территории улуса в режиме ЧС.

9. ОПС РС(Я) № 38 по МО «Чурапчинский улус (район)» (П.П. Макаров):

- 1.2. Провести противопожарные инструктажи и занятия с персоналом, практические тренировки по отработке действий во время возможного пожара;
- 1.2. Во время новогодних каникул работать в усиленном режиме;
- 1.2. Данное распоряжение опубликовать в газете «Саһа олох».

П. Контроль за исполнением данного распоряжения возложить на первого заместителя главы улуса А.А. Ноговицына.

Приложение: схема оповещения.

А.Т. НОГОВИЦЫН,
глава муниципального образования.

СХЕМА оперативного оповещения и связи органов управления сил и средств при возникновении и ликвидации ЧС в Чурапчинском улусе

